



EESTI KONJUNKTUURIINSTITUUT

ESTONIAN INSTITUTE
OF ECONOMIC RESEARCH

Rävala 6 19080 Tallinn tel 668 1242 faks 668 1240 e-post eki@ki.ee

**Kultuuri- ja spordisündmuste
regionaalse majandusliku mõju
hindamine ja analüüs –
Viljandi Kitarrifestival**

Tallinn
November 2010

Sisukord

Eessõna	3
1. Viljandi Kitarrifestivalist	4
2. Majandusliku mõju hindamise rahvusvaheline praktika ja metodoloogia.....	5
3. Viljandi Kitarrifestivali mõjude hindamine	7
3.1. Kvalitatiivse majandusliku mõju analüüs Viljandi Kitarrifestivali näitel.....	7
3.2. Kvantitatiivse majandusliku mõju analüüs Viljandi Kitarrifestivali näitel.....	10
Lisa 1. Küsitluse arvtulemused	18
Lisa 2. Küsitlusele vastanud ettevõtted.....	20

Tellijaja: Loov Eesti

Projektgrupi koosseis: Marje Josing, Lia Lepane, Aet Vanamölder, Tanel Rebane

Eesti Konjunktuuriinstituut

Rävala 6 19080 Tallinn

Tel 668 1242

Fax 668 1240

E-mail: eki@ki.ee

<http://www.ki.ee>

Copyright © Eesti Konjunktuuriinstituut

Eessõna

Eestis toimub igal aastal sadu kultuuri- ja spordiüritusi, mis lisaks kultuurielu rikastamisele ja meelelahutuse pakkumisele omavad olulist mõju kohalikule majandusele. Nende ürituste korraldamine tõstab toimumiskoha tuntust ja soodustab turismi, tuues otsest kasu ettevõtjatele, eeskätt teenusepakkujatele.

Kultuuri- ja spordiürituste mõju regioonile on oluliselt suurem kui esmapilgul osatakse hinnata. Mujal maailmas teostatud uuringud on näidanud, et esmasele mõjule järgneb veel hulk järelmõjusid, mis jäävad kestma peale ürituse toimumist. Eestis ei ole varem loomemajanduse üritustega seotud mõjusid analüüsitud. Paljud kohalikud omavalitsused alles hakkavad mõistma kultuuri- ja spordiürituste majanduslikku tähtsust. Hakatakse rohkem nägema oma rolli ürituste ligimeelitamisel piirkonda ning toetusmehhanismide vajalikkust. Selleks, et mitte rääkida kaudsetest mõjudest ja hoomamatutest suurustest, ongi valminud käesolev uuring.

Kuna mujal maailmas on taolisi uurimusi teostatud juba rohkem kui 30 aastat, siis ka käesolev töö pöörab tähelepanu paremate metodoloogiate interpretatsioonile ning kasutatud praktikate kajastamisele ja rakendamisele.

Alljärgneva uuringu eesmärk on analüüsida rohkem kui päev kestva kultuurisündmuse majanduslikku mõju regiooni majandusele. Töö ei kajasta ainult korraldajate finantsnäitajaid ega kasu saanud ettevõtete tulude absoluutsuursusi, vaid kirjeldab laiemalt toimunud ürituse mõju piirkonnale läbi eksperthinnangute. Lisaks innustavad töö autorid kohalikke omavalitsusi ja ürituste korraldajaid varasemast tihedamale koostööle ja sellest tulenevale majandusliku aktiivsuse tõusule.

Regionaalse majandusliku mõju analüüs Viljandi Kitarrifestivali näitel on suurema 2011. aastal toimuva üle-eestilise kultuuri- ja spordisündmuste majandusliku mõju uuringu pilootprojekt. Uuring on valminud Euroopa Liidu Sotsiaalfondist rahastatava programmi Loov Eesti tellimisel.

1. Viljandi Kitarrifestivalist¹

Viljandi Kitarrifestival on kolmeaastase traditsiooniga improvisatsioonilise kitarrifestival, mis sai alguse 2008. aastal. 2010. aastal toimus festival 21. - 25. septembril.

Festivali ideeks on tutvustada ja propageerida improvisatsioonilist ja stiiliülest kitarrimängu. Lisaks kontsertidele pakub festival noorema generatsiooni muusikutele praktilist kogemust õpitubades ja võimalusi näha professionaalide eri võtteid kitarrimängus.

Festival tutvustab igal aastal ka erinevaid kitarrifestivali sugulaspille. Festivalil antakse välja Tiit Pauluse nimelist Noore Kitarristi Preemiat, mis aitab ühel väljapaistval Eesti noorel muusikul ennast täiendada kitarrifestivali alal. Samuti antakse välja publiku preemia.

Festivali kodulehel www.viljandiguitar.ee on võimalik hääletada oma lemmiku noore kitarrimängija poolt.

Festivali peamiseks koostööpartneriteks on Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia, Viljandi Linnavalitsus, Eesti Kultuurkapital ja Tallinna Filharmoonia.

2010. aastal olid esinejateks Rootsi tippkitarrist Ulf Wakenius, kes esines koos Rootsi dirigendi Örjan Fahlströmi ja Estonian Dream Big Bandiga. Esinesid veel Ben Monder (USA) koos Kristjan Randaluga, Niklas Winter Soomest koos Siim Aimla ansambliga, Jacob Young Norrast koos kaasmaalasest saksofonist Bendik Hofsethiga, Oleg Pissarenko Quartet ning soolokavaga Paul Daniel (mõlemad Eesti). Eestist esinesid veel Erik Pärnoja & Kristjan Kallas. Igal aastal tutvustab kitarrifestival erinevaid kitarrifestivali sugulaspille, sel aastal õnnestus kuulata tunnustatud bassimängijat Yves Carbonne Prantsusmaalt, kes musitseeris koos Raul Vaiglaga.

Esinemiskohtadeks olid Pärimusmuusika Ait, klubi Puhas Kuld, Viljandi Nukuteater, Viljandi Jaani Kirik. Piletihinnad jäid 30/50 - 100/150 kr vahemikku. Kavas oli kokku 9 kontserti, lisaks õpitoad ja tudengiprojektid.

2010. aasta festivali toetasid Kultuuriministeerium, Eesti Kultuurkapital, Eesti Rahvusringhääling, TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia, Norra, Rootsi ja Soome saatkonnad, Tallinna Filharmoonia, Jazzkaar, Eesti Jazziliit, Eesti Pärimusmuusika Keskus, Viljandi Nukuteater, Nordea Pank, klubi Puhas Kuld, Kultuurinet OÜ, Grand Hotel Viljandi AS, Bestra Engineering AS, Folger Art AS, KMG Ehitus AS, Männiku Metsatalu, Vivarec AS. Festivali korraldajaks on Mittetulundusühing Viljandi Kitarrifestival. Festivali kunstiliseks juhiks on TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia professor Ain Agan, korraldajate meeskonda kuulusid 2010. aastal veel Aleksei Saks, Priit Noorhani, Maian Kärmas ja Robert Jürjendal.

Ka Tallinnas on loodud kitarrifestivali traditsioon. 14.-17. juunil 2010 toimus neljandat korda Tallinna Kitarrifestival.

¹ Andmed pärinevad peamiselt festivali koduleheküljelt <http://www.viljandiguitar.ee>

2. Majandusliku mõju hindamise rahvusvaheline praktika ja metodoloogia

Viimasel ajal on maailmas üha enam levimas mitmesuguste ürituste ja festivalidega seotud turism, sh nii rahvusvaheline kui ka riigi või regiooni sisene. Seda on soodustanud lisandunud vaba aeg, rahalised võimalused ja reisimisvõimaluste paranemine. Selle trendiga on kaasnenud riikide soov mõõta ja uurida selliste ürituste reaalset mõju majandusele ja muudele ühiskonnaelu sfääridele. Üritus- ja festivaliturismi kui nähtust püütakse ka teadlikult kasutada regionaalse (majandus)elu elavdamiseks, näiteks perioodidel, kui vastavas regioonis on majanduselu madalseisus (näiteks suvel talispordipiirkondades või talvel suveturismi piirkondades). Peamiselt nähakse ürituste mõju piirkonnale turismi edendamise kaudu.

Euroopa Liidus on kultuuri- ja spordisündmuste majanduslikku mõju uuritud nii liikmesriikides üldistavalt kui ka eraldi. Näiteks viidi Euroopa Komisjoni tellimusel 2007. aastal läbi uuring, kus analüüsiti suuremate kultuuri- ja spordisündmuste sotsiaalset, majanduslikku ja keskkonnamõju regioonides ning kohalikele väikeettevõtetele (“Cultural and Sporting Events: An Opportunity for Developing Tourist Destinations and the Tourist Industry”²).

Euroopa Komisjon on kultuurisündmuste kõrval pööranud tähelepanu ka spordisündmuste majandusliku mõju väljaselgitamise tähtsusele. Näiteks käsitleti seda teemat 2006. aastal Brüsselis peetud üle-euroopalisel spordikonverentsil “The Economic Impact of Sport”³.

Mitmeid majandusliku mõju uuringuid eri kultuurivaldkondades on läbi viidud Suurbritannias Art Council-i finantseerimisel. Näiteks on välja selgitatud festivalide majanduslikku ja sotsiaalset mõju suuremates regioonides (“The Economic and Social Impact of Cultural Festivals in the East Midlands of England”⁴) ning analüüsitud teatrite majanduslikku mõju (“Economic Impact Study of UK Theatre”⁵).

Austraalias on festivalide ja kultuurisündmuste majandusliku mõju hindamiseks läbi viidud uuring “Estimating the Economic Impacts of Festivals and Events: A Research Guide”⁶, mille tulemused on ühtlasi edaspidiste uuringute läbiviimise juhendmaterjaliks. Seejuures keskendub Austraalia uuring just pigem väiksematele kultuuri- ja spordiüritustele.

Kajastatud rahvusvahelistest uurimustest aluseks võetud võimalikud hindamise meetodid on toodud tabelis 2.1.

² vt [\(http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/documents/studies/index_en.htm#h2-the-impact-of-major-cultural-and-sporting-events-on-tourism-oriented-smes-\(2007\)\)](http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/documents/studies/index_en.htm#h2-the-impact-of-major-cultural-and-sporting-events-on-tourism-oriented-smes-(2007)) (20.10.2010)

³ (vt [\(http://ec.europa.eu/sport/library/doc/b1/doc312_en.pdf\)](http://ec.europa.eu/sport/library/doc/b1/doc312_en.pdf)) (22.10.2010)

⁴ (vt [\(http://www.efa-aeef.eu/newpublic/upload/efadoc/11/Economic%20and%20social%20impact-final%20report.pdf\)](http://www.efa-aeef.eu/newpublic/upload/efadoc/11/Economic%20and%20social%20impact-final%20report.pdf)) (20.10.2010)

⁵ (vt http://www.artscouncil.org.uk/publication_archive/economic-impact-study-of-uk-theatre/) (22.10.2010)

⁶ (vt

<http://www.crctourism.com.au/wms/upload/Resources/bookshop/FactSheets/estimating%20economic%20impacts%20fact%20sheet.pdf>) (23.10.2010)

Tabel 2.1. Rahvusvaheliselt kasutatud meetodid majandusliku mõju hindamiseks

Võimalikud meetodid	Eesmärgid	Laialdaselt kasutatud mõõdikud
Tulusus	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Finantsefektiivsuse või maksevõime lühiajaline hindamine</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Organiseerijate otseste kulude ja tulude mõõtmine</u> • <u>Kindlaks määratud ülejääk või defitsiit (kasum või kahjum)</u>
Investeeringu tootlikkus	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Toetuste kasumlikkuse näitamine</u> • <u>ROI (investeeringu tootlikkuse) arvutamine</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • Toetuste ja külastatavuse taseme ning majandusliku kasu vahelise suhte kindlaks määramine • <u>Kasutada tavalisi ROI arvutamise tehnikaid</u>
Majanduslik ulatus	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Määrata kindlaks majanduslik ulatus, kasutades ühte või rohkemaid üritusi piirkonnast</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • Mõõta kogu külastajate arvu ja nende kulutusi, lisaks organisaatorite kulutused
Majanduslik mõju	<ul style="list-style-type: none"> • Määrata kindlaks makroökonomilised kasutegurid sihtkohale 	<ul style="list-style-type: none"> • Hinnata otseseid ja kaudseid tulusid ning mõju tööhõivele • Tihti kasutatakse ökonomeetrilisi mudeleid
Kasud ja kahjud	<ul style="list-style-type: none"> • Hinnata kasusid ja kahjusid võõrustava regiooni ja keskkonna seisukohalt • Hinnata üritust tervikuna 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Võrrelda materiaalseid ja mitterateriaalseid kasusid ja kahjusid lühi- ja pikaajaliselt</u> • <u>Arvestada investeeringu alternatiivkulusid⁷</u> • <u>Vaadelda mõjude jaotust</u> • <u>Hinnata sündmuse koguväärtust ja vastuvõetavust</u>

Allikas: *Estimating Economic Impacts of Festivals and Events: A Research Guide*

Tabelis on eesmärkidest lähtuvalt grupeeritud võimalikud meetodid. Eraldi on võimalik hinnata finantsefektiivsust, kasumlikkust, investeeringute tootlikkust, majanduslikku ulatust ja mõju ning tulusid-kulusid. Meetodid võib jagada kvalitatiivseteks ja kvantitatiivseteks. Kvalitatiivsete meetodite alla kuuluvad tabelis kasud ja kahjud, kvantitatiivseteks võib liigitada kõik ülejäänud. Käesolevas töös on kombineeritud kujul kajastatud allajoonitud meetodid. Ürituse majandusliku ulatuse mõõtmist alustatakse mõjude kaardistamisega (kvalitatiivne; peatükk 3.1.).

Ürituste mõjude uuringute kõrval on välisriikides jõutud ka järeldusele, et ainuüksi majandusliku efekti alusel ei saa paikkondlike ürituste vajalikkust hinnata, kuna võib teha järelduse, et kultuuriüritused osutuvad spordiürituste kõrval ebavajalikeks (Luoma, H-M, 2010⁸).

⁷ alternatiivkulu- majandusteaduse mõiste, mis näitab asjade tegelikku hinda ehk teise parima valiku väärtust. Tehes ühe valiku, tuleb loobuda millestki muust, sellest alternatiivist loobumise tõttu saamata jäänud tulu loetaksegi majandusteaduses alternatiivkuluks.

⁸ Luoma, Hanna-Maria. Suomalaisten musiikkitapahtumien taloudelliset vaikutukset. Jyväskylä, 2010. Pdf fail (24.10.2010)

3. Viljandi Kitarrifestivali mõjude hindamine

Kultuuri- ja spordisündmustel on regiooni majandusele nii otseseid kui ka kaudseid mõjusid. Positiivne rahavoog regiooni ei ole ainus kasulik tegur. Esmapilgul võib tunduda, et ürituse toimumisest saavad kasu ainult selle korraldajad, kuid võimalik mõju tervikuna on palju laialdasem ja kaugemaleulatavam kui arvata võiks. Otsesest ja kaudset mõju võib illustreerida järgneva näite abil. Kui visata kivi vette, siis tulemuseks on sulpsatus (otsene mõju). Ent sellega ei piirdu nähtus kunagi, laiali lendab hulk pritsmeid ja võimalik, et tekib ka mitu “lutsu” (eraldiseisvad kaudsed mõjud, mis avalduvad hiljem).

Otsesed mõjud:

- korraldajate investeeringud ja hangitud toetused
- külastajate kulutused
- avaliku sektori toetusmehhanismid⁹

Kaudsed mõjud:

- tänu üritusele toimuvad täiendavad investeeringud
- ürituse toimimiseks rajatav infrastruktuur
- kohalike inimeste ettevõtlikkuse tõus
- külastajate lisandunud viibimine piirkonnas
- kohalike elanike viibimine regioonis, mitte alternatiivse tegevuse otsimine mujal piirkondades
- kohalike elanike elukvaliteedi tõus (positiivsed emotsioonid, rahulolu, haritus)

Kirjeldatud mõjude mõõtmine on komplitseeritud tegevus ja ühtegi ainuõiget lahendust sellele ei ole. Maailmapraktikas on kasutatud laialdaselt erinevaid mudeleid. Valik nendest töödest on toodud peatükis 2. Käesolev uurimus kasutab nii kvalitatiivset kui ka kvantitatiivset analüüsi uurimaks Viljandi Kitarrifestivali mõju piirkonnale.

Kvalitatiivne analüüs on läbi viidud toetudes kohtumistele korraldajatega, küsitluse läbiviija intervjuerimisele, varasema praktika analüüsimisele, täiendava informatsiooni hankimisele läbi piirkonna ettevõtjate ning ekspertgrupi hinnangutele.

Kvantitatiivse analüüsi allikateks on läbiviidud ettevõtete küsitluste tulemused ning korraldajate finantsnäitajad.

3.1. Kvalitatiivse majandusliku mõju analüüs Viljandi Kitarrifestivali näitel

Kvalitatiivse analüüsi lähtepunktiks on võimalike positiivsete ja negatiivsete mõjude kaardistamine kohalikus piirkonnas. Võimalikud mõjurid on oma iseloomust lähtuvalt jaotatud gruppidesse (vt tabel 3.1.). Eraldi on hinnatud majanduslikku, turismi ja kommertstegevuse alast, keskkondlikku, sotsiaalset ja kultuurilist, psühholoogilist ning poliitilist ja administratiivset mõju.

⁹ sh näiteks Kultuurkapitali, Kultuuriministeriumi, TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia toetus

Tabel 3.1. Võimalikud ürituse mõjurid piirkonnal

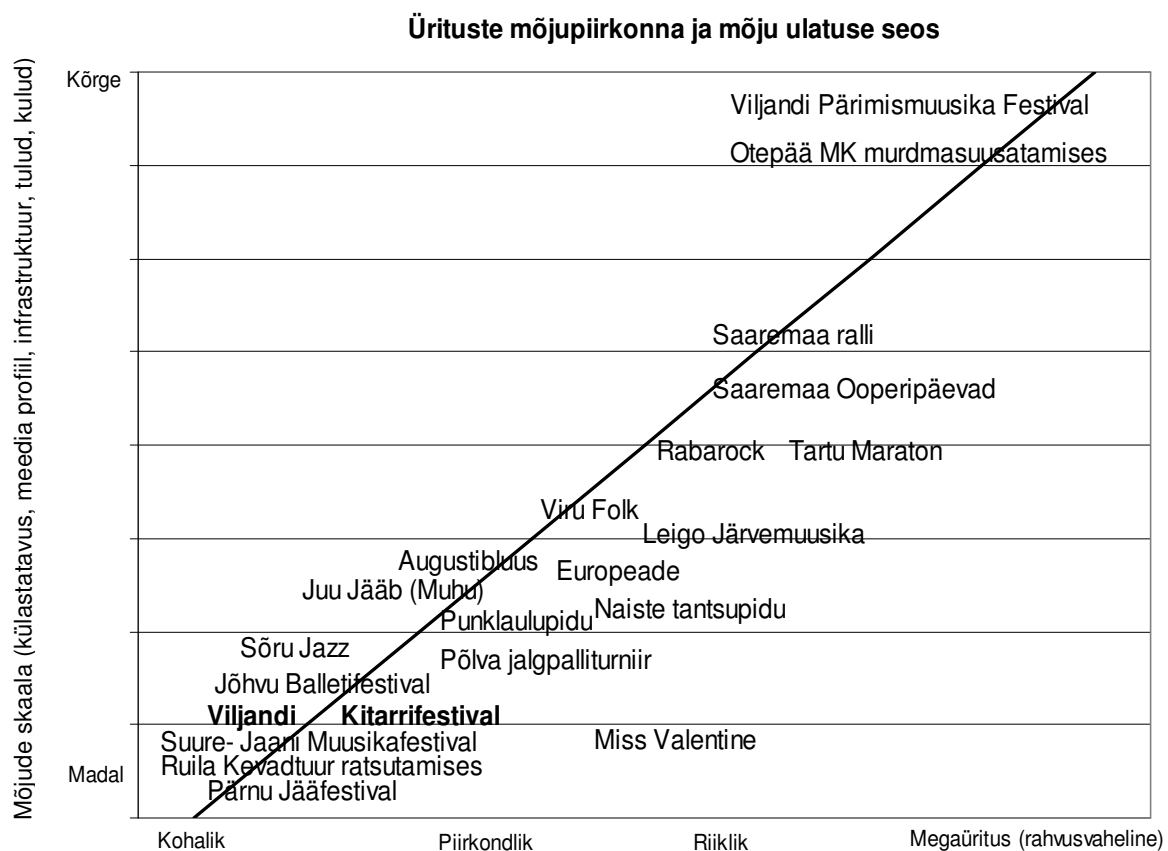
	Positiivne mõju	Negatiivne mõju
Majanduslik	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Suurenenud tulu ja kasu</u> • <u>Lisatööjõu kaasamine</u> • Turistide ligimeelitamise õnnestumine • Tööjõupakkumise tõus (kohalike elanike kaasatus tööjõuturul) 	<ul style="list-style-type: none"> • Hinnatõus ürituse toimumise ajal • Kinnisvara spekulatsioonid • <u>Turistide ligimeelitamise ebaõnnestumine</u> • <u>Investeeringute ebaefektiivsus</u> • Ebaadekvaatne kapital • Ebaadekvaatne ürituse kulude hindamine
Turism/kommerts-tegevus	<ul style="list-style-type: none"> • Suurenenud teadlikkus piirkonnast kui reisi ja turismi sihtkohast • Suurenenud teadmised piirkonnast kui võimalikust, investeeringute ja kommertsaktiivsuse sihtkohast • Uute majutuskohtade ja turismiattraksioonide teke • Suurenenud ligipääsuvõimalused 	<ul style="list-style-type: none"> • Halva maine omandamine, mis tuleneb kehvast majutusest, olmest või kõrgendatud hindadest • Olemasolevate ettevõtete negatiivsed reaktsioonid, sest kardetakse uut konkurentsi tööjõu ja omavalitsuste toetuse osas
Keskkond	<ul style="list-style-type: none"> • Uute hoonete ehitus • Kohaliku infrastruktuuri paranemine • Pärandi säilitamine 	<ul style="list-style-type: none"> • Ökoloogiline kahju • Looduslike protsesside muutumine • Arhitektuuriline saastamine • Pärandi hävimine • Ülerahvastatus
Sotsiaalne/kultuuriline	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Püsiv kohaliku huvi suurenemine üritustega seotud tegevustes osalemise vastu</u> • <u>Osalenud õppurite haridustaseme tõus</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • Isiklikku või eraviisilist laadi tegevuste kommertsialiseerumine • Ürituse olemuse mugandumine turismiürituseks • Võimalik kuritegevuse kasv • Muutused kogukonna struktuuris • Sotsiaalne nihestumine
Psühholoogiline	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Suurenenud kohalik uhkus ja kogukonna vaim</u> • Suurenenud mitte-kohalik teadlikkus • <u>Emotsionaalne rahulolu</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • Suund kaitsva suhtumise poole, mis puudutab võõrustavat regiooni • Kultuurišokk • Arusaamatused, mis põhjustavad võõrustaja/küllastaja vahelist vaenulikkust
Poliitiline/administratiivne	<ul style="list-style-type: none"> • Piirkonna ja väärtuste suurem rahvusvaheline tunnustamine • <u>Korraldajate oskuste täiustamine</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • Kohaliku elanikkonna majanduslik ekspluateerimine, et rahuldada poliitilise eliidi ambitsioone • Sündmuse tõelise olemuse moonutamine eliidi väärtuste kajastamise nimel • Suutmatus toime tulla • Soovitud eesmärkide saavutamata jätmise • Administratsiooni kulude suurenemine • Sündmuse kasutamine, et õigustada ebapopulaarseid otsuseid • Ideoloogia ja sotsiaal-kultuurilise tegelikkuse seadustamine

Allikas: *Estimating Economic Impacts of Festivals and Events: A Research Guide*

Tabelist on näha, et Viljandi Kitarrifestivali puhul on ülekaalus positiivsed mõjud. Lisaks positiivsetele majanduslikele mõjudele on sündmus toonud endaga kaasa ka kaks kaardistatud negatiivset aspekti – turistide ligimeelitamise ebaõnnestumine ja võimalikud paremad investeerimisvõimalused. Üritus ei toonud endaga kaasa ühtegi mõjurit keskkonnale, lisaks puudusid kahjud sotsiaal/kultuurilises, psühholoogilises ja poliitilis-administratiivses valdkonnas.

Täiendavalt on toodud Viljandi Kitarrifestivali majanduslikku mõju ja mõjupiirkonna ulatust hindav joonis, kus on kujutatud võrdluseks 2011. aastal toimuva kultuuri- ja spordisündmuste majandusliku mõju uuringu valimisse kuuluvad sündmused (joonis 3.1.).

Joonis 3.1.



Jooniselt on näha, et Viljandi Kitarrifestival on kohaliku ja piirkondliku mõju piirimail. Viljandi Kitarrifestival kuulub väiksema mõjuväljaga ürituste hulka, tema mõju tervikuna on vaadeldavate ürituste seas üks väiksemaid. Kõige suurema regionaalse majandusliku mõjuga ürituseks on vaadeldavate seas hinnatud teist Viljandis toimuvat sündmust – Pärimumuusika Festivali.

Üldiselt on uuringud näidanud, et ürituse poolt avaldatava mõju ulatus (küllastajate arv, meediakajastused, tulud jne) on otseselt seotud ürituse suurusjärguga.

3.2. Kvantitatiivse majandusliku mõju analüüs Viljandi Kitarrifestivali näitel

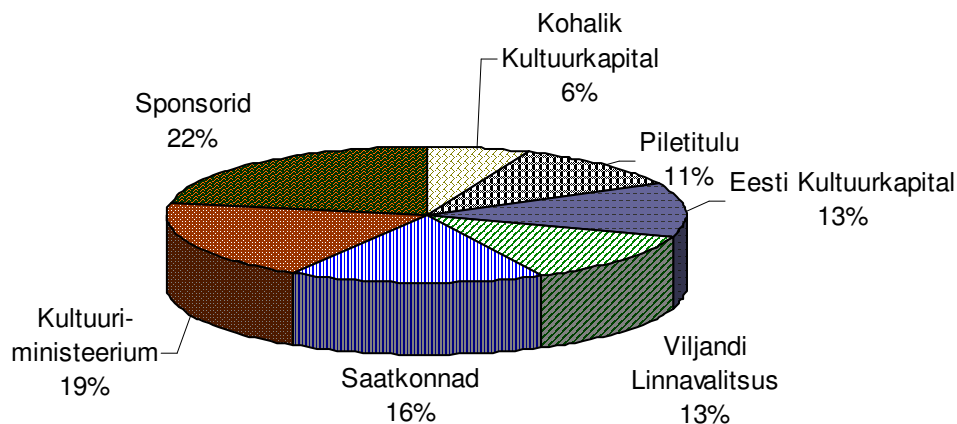
- Korraldajate kulude/tulude analüüs (rahastamise allikad)
- Finantsefektiivsuse hindamine
- ROI (investeeringu tootlikkuse arvutamine)
- Küsitlus

Korraldajate kulude/tulude analüüs ja finantsefektiivsuse hindamine

Festivali korraldajate andmeil jäid 2010. aastal festivali kulud planeeritud eelarve piiresse. Festivali tulud moodustasid riiklike institutsioonide (Kultuuriministeerium, Kultuurkapital, TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia jt), munitsipaalasutuste (Viljandi Linnavalitsus jt), välissaatkondade ja erasponsorite toetusel (joonis 3.2.). Piletimüügist saadi üle kümnendiku festivali tuludest. Korraldajate hinnangul jäi piletimüük majandussurutise oludes vaatamata soodsale hinnatasemele oodatust pisut väiksemaks. Üle 60% festivali kuludest moodustasid esinejatega seotud kulud.

Joonis 3.2.

Viljandi Kitarrifestivali tulude jaotus



Festivali kulud jäid tuludega tasakaalu ja lisatulu ei tekkinud, seega oli investeeringute tootlikkus võrdne nulliga ($ROI=0/\text{korraldajate kogukulud} \cdot 100=0\%$).

Kontserdikülastajate arv jäi 500-800 inimese vahemikku. Kontserdikülastuste arv tervikuna oli mitmel kontserdil osalemise arvelt suurem. 20% publikust võis korraldajate hinnangul olla

väljastpoolt Viljandimaad. Kitarrifestivali publikuks on peamiselt huvilised lähemast ümbrusest – Viljandist ja Viljandimaalt, TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia üliõpilased, samuti muusika(üli)õpilased mujalt Eestist (H. Elleri nimelisest Tartu Muusikakoolist, G. Otsa nimelisest Tallinna Muusikakoolist, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemiast).

Tallinnast jm kaugemalt laiemat publikut festivalile seni väga palju ei sõida, selle ettevõtmise teeb keerulisemaks ka nädalasisene toimumisaeg kolmapäevast laupäevani, kus soodsamad päevad kontserdikülastusteks on reede ja laupäev. Samuti puuduvad festivali publikule nn. paketid (transport, majutus, piletid).

Festival on planeeritud peamiselt regionaalse üritusena, loodetakse eelkõige Viljandimaa jt lähemate linnade publikule (Viljandi maakonnas on 55 tuh elanikku, sh Viljandis 20 tuh). Tõhusama reklaami abil oleks edaspidi võimalik haarata rohkem näiteks ka Tartu ja Pärnu publikut (need jäävad Viljandist vastavalt 73 ja 97 km kaugusele).

Küsitluse tulemused

Viljandi Kitarrifestivali regionaalse majandusliku mõju uuringu raames küsitleti olulisemaid kohalikke ettevõtteid ja muudes omandivormides töötavaid asutusi, kelle majandustegevusele võis festival kõige tõenäolisemalt soodsat mõju avaldada. Küsitletavad ettevõtted valiti välja laiemast ettevõtete-asutuste valikust (algselt 130). Küsitlused viidi läbi Viljandis intervjuudena.

14 küsitletust tegeles:

- 4 toitlustusega,
- 4 majutusega,
- 3 kultuuriüritustega,
- 2 kultuurisündmuste info vahendusega (reklaamiga),
- 1 kaubandusega.

Omandivormilt olid küsitletud peamiselt eraettevõtted (9 ehk 64%), nende seas oli ka 2 mittetulundusühingut (MTÜ Eesti Pärimusmuusika Keskus ja MTÜ Viljandi Käsitöökoda) ja 2 riiklikku asutust (Viljandi Turismiinfokeskus ja TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia hostel-ühiselu Oma Kodu) ning üks munitsipaaltevõtte (Viljandi Nukuteater). Küsitluses osalejate nimekiri on toodud lisa 2.

Küsitletud ettevõtete-asutuste seosed Viljandi Kitarrifestivaliga olid erinevad (vt tabel 3.2.). Kolmandik küsitletuist (35%) olid otseselt *festivali koostööpartnerid*, s.o nende ruumides kas toimusid kontserdid, nad kas tegid reklaami või vahendasid teavet ürituse kohta või pakkusid majutust. Festivali *sponsoriks-toetajaks* oli kokku 43% küsitletuist. Toetamine seisnes ka näiteks oma ruumide tasuta andmises kontsertide korraldamiseks, samuti näiteks hinnasoodustuste tegemises majutusasutuses vms.

Suurem osa küsitletuist (57%) olid *teenindanud* (või olid valmis teenindama) festivali külalisi, seda peamiselt toidlustuse ja majutuse alal, aga ka infoga varustamise näol.

29% küsitletuist ei olnud festivaliga seotud, kuid see ei välistanud festivalikülaliste teenindamist, mida mõni neist ka tegi. Seega oli 21% vastajaist neid, kes ei olnud festivaliga seotud ega teenindanud ka külastajaid ega esinejaid.

Tabel 3.2. Küsitletud ettevõtete seosed Viljandi Kitarrifestivaliga (% küsitletuist, mitme vastuse võimalus)

	Ettevõtete/asutuste %
Olid festivali koostööpartneriks	35
Olid sponsoriks, toetajaks	43
Teenindasid festivali külalisi	57
Ei olnud seotud	29

Kuivõrd kitarrifestival mõjutas kohalike ettevõtete-asutuste majandustulemusi, selgus vastustest küsimustele müügitulu, kasumi ja töötajate arvu muutuste kohta (tabel 3.3.).

Käibe suurenemist tavalise septembrinädalaga võrreldes koges ligi 30% küsitletuist (4 ettevõtet-asutust). Seejuures suurenes müügitulu neil ettevõtetel keskmiselt 17% (vahemikus 8-40%). Müügitulu suurenes esinemiskohtades, ühes toidlustus- ning ühes esinejaid majutanud ettevõttes. Seega olid ettevõtted-asutused, kus müügitulu suurenes, enamasti festivali korraldusega seotud – 75% neist (3 neljast) olid kodulehe andmetel festivali toetajad, pooled märkisid küsitluses, et nad on koostööpartnerid.

Kasumi suurenemist tõdesid pooled ettevõtted-asutused neist, kel käive oli kasvanud, s.o kokku 15% kõigist küsitletud ettevõtetest-asutustest ehk 2 ettevõtet. Seejuures ei saanud küsimusele kasumi kohta vastata mittetulundusühing, kes ei peagi kasumit teenima ja neil puudub kasumi mõiste. Kasumi kasvu kogenud ettevõtetel suurenes kasum keskmiselt 25% (vahemikus 10-40%).

Lisatöötajaid (kokku 3 inimest) oli kitarrifestivali ajaks palganud 1 ettevõtte (esinemiskoht), ülejäänutel mingit lisahõivet ei tekkinud.

Tabel 3.3. Kitarrifestivali mõju ettevõtete-asutuste majandustulemustele (% küsitletuist)

	Suurenes	sh keskmiselt...%	Jäi samaks	Vähenes
Käive (müügitulu)	29	17	71	0
Kasum	15	25	85	0
Töötajate arv	7	...	93	0

Seega avaldas kitarrifestival soodsat majanduslikku mõju eelkõige festivaliga lähemalt seotud ettevõtetele-asutustele – esinemiskohtadele ja esinejate majutajaile, samuti mõnele toidlustuskohale, s.o kokku ligi 30%-le küsitletud ettevõtetest. Ülejäänud 70% müügitulu

suurenemist võrreldes tavalise septembrinädalaga ei täheldanud. Ettevõtted, kel positiivne majanduslik mõju avaldus, olid enamasti ka festivali toetajaiks.

Küsitlusega uuriti, kui võrd oluliseks peavad Viljandi ettevõtte-asutused Viljandi Kitarrifestivali oma ettevõtte-asutusele majanduslikult. Vaatamata sellele, et festival enamiku ettevõtete majandusnäitajaid otseselt ei mõjutanud, peeti festivali oma asutusele, ettevõttele enamasti majanduslikult oluliseks – kõige sagedamini mõnevõrra oluliseks. Vastused küsimusele, kui võrd oluliseks Te peate Viljandi Kitarrifestivali oma asutusele/ettevõttele majanduslikult, jagunesid järgmiselt:

väga oluline	14%
mõnevõrra oluline	72%
pole üldse oluline	7%
ei oska öelda	7%

Ka need ettevõtted/asutused, kelle käivet festival tõstis, pidasid teda enamasti oma ettevõttele mõnevõrra oluliseks.

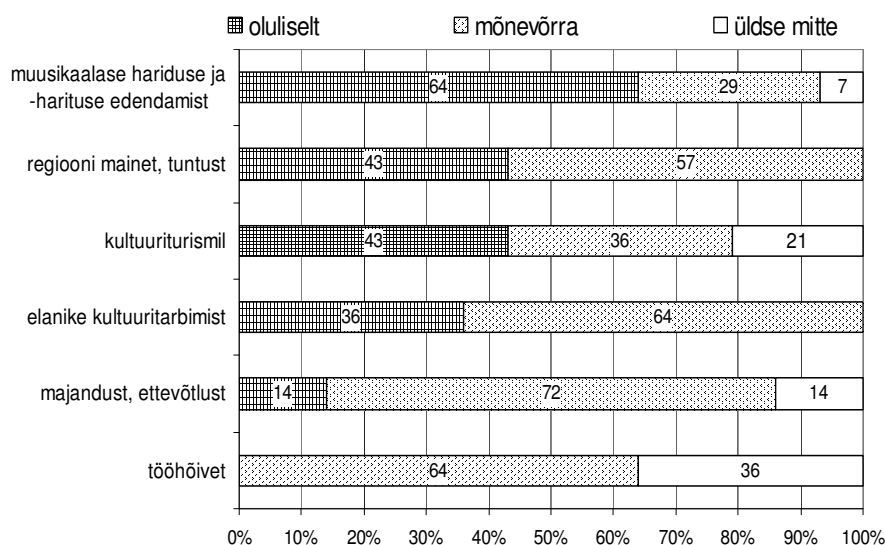
Seejuures peeti tõenäoliselt silmas ka festivaliga seotud tulevikuväljavaateid. Ka Viljandi Turismiinfokeskuse hinnangul omandas näiteks Viljandi Pärimusmuusika Festival suurema populaarsuse just neljandal-viiendal aastal.

Ka küsimuses kitarrifestivali majandusliku mõju kohta Viljandile tervikuna (linnale ja Viljandimaale) jäid vastajad enam-vähem samale arvamusele kui oma ettevõtte puhul: enamiku ettevõtete arvates mõjub Viljandi Kitarrifestival kohalikule ettevõtlusele soodustavalt, seda just mõnevõrra soodustavalt (nii arvas 72% vastajaist; joonis 3.3.). Oluliselt soodustavaks hindas kitarrifestivali mõju Viljandi ettevõtlusele 14% vastajaist, sama suur osa vastajaist (14%) oli aga arvamusel, et kitarrifestivali majanduslik mõju on olematu. Kitarrifestivali mõju tööhõivele on väiksem kui ettevõtlusele üldiselt. 64% vastajaist arvas, et festival võib tööhõivet mõnevõrra mõjutada, kuid 36% arvates ta seda ei mõjuta.

Kõige kõrgemalt hinnatakse Viljandi Kitarrifestivali puhul ikkagi festivali kultuurialast mõju, eelkõige *muusikaalast haridust ja -haritust* edendavat mõju, mida peab oluliseks 64% vastajaist (joonis 3.3.). Ka teisi mõjusfääre, nagu *regiooni maine, elanike kultuuritarbimine ja kultuuriturism*, mõjutab kitarrifestival enam kui kolmandiku vastajate arvates oluliselt, kuid suurema osa vastajate arvates on festivali mõju neile sfääridele pigem mõnevõrra oluline.

Viiendik küsitletuist oli aga arvamusel, et kitarrifestivalil kultuuriturismi soodustavat mõju ei ole.

Kuivõrd soodustab/mõjutab Viljandi Kitarrifestival Viljandi piirkonna majandus- ja kultuurielu (ettevõtete/asutuste hinnangud, %)

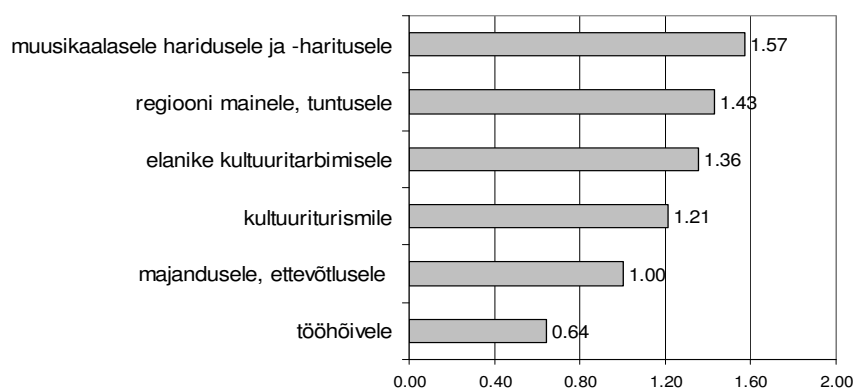


Vastajate hinnangute teisendamine pallidesse võimaldab festivali mõju hinnata üldistatumalt (joonis 3.4.).

Viljandi Kitarrifestivali rollidest on esmatähtsusega roll muusikaalase hariduse ja -harituse edendajana (1,57 palli). Teisel kohal on festivali roll regiooni maine ja tuntuse kujundamisel (1,43 palli), millele järgneb elanike kultuuritarbimist ergutav roll (1,36 palli). Kultuuriturismi ergutav roll on enamiku küsitletute arvates festivalil samuti olemas (hinne keskmiselt 1,21 palli), kuid eelnimetatuist on see tagasihoidlikum.

Festivali soodustavat mõju majandusele pidasid vastajad vähem oluliseks kui mõju kultuurile (hinne 1,0 palli), kuid kokku 86% vastajaist olid arvamusel, et festival regiooni majandust ja ettevõtlust mingil määral siiski soodustab.

Viljandi Kitarrifestivali soodustav mõju Viljandi piirkonna majandus- ja kultuurielule (ettevõtete/asutuste hinnangute keskmine pallides¹⁰)



Nii enda ettevõttele kui ka kohalikule majandusele üldisemalt pidasid kitarrifestivali mõju olulisemaks eelkõige festivali koostööpartnerid, toetajad ja ettevõtted, kel endil käive tänu festivalile kasvas (aga mitte kõik neist).

Probleeme oli seoses kitarrifestivaliga tekkinud vaid ühel koostööpartneril, üks koostööpartner aga väljendas heameelt ladusa koostöö üle.

Viljandi Kitarrifestivali vajalikkusele tulevikus andsid ettevõtted igati positiivse hinnangu. Ligi 2/3 ettevõtetest (64%) pidas väga oluliseks seda, et festival toimuks ka järgmisel aastal, 29% mõnevõrra oluliseks. Vaid üks ettevõtte (7%) ei pidanud festivali toimumist oluliseks.

Üldine oli ka edaspidise tihedama koostöö soov piirkonnas toimuvate kultuuri- ja spordisündmuste korraldajatega. 93% küsitletud ettevõtetest-asutustest soovis teha tulevikus korraldajatega rohkem koostööd, vaid 7% ei olnud sellest huvitatud.

Lisaks avaldati arvamusi, et

- kitarrifestival on veel liiga noor, et tegelikke tulemusi mõõta, alles arenemisjärgus;
- rohkem võiks olla reklaami, koostööd ettevõtetega;
- üritusest teavitamine võiks olla parem, see soodustaks rohkem ka kultuuritarbimist ning turismi;
- muusikud võiksid olla oma asjaajamistes täpsemad, see kergendaks festivalikorraldajate tööd.

Küsitlustulemused näitavad, et festivali majandust soodustav mõju avaldub eeskätt festivali korraldusega lähedalt seotud ettevõtete-asutuste (esinemispaigad, esinejate ja külaliste majutuskohad) tulude (käibe, harvemini kasumi) teatavas suurenemises festivali ajal.

¹⁰ 2 palli - mõjutab oluliselt, 1 pall - mõjutab mõnevõrra, 0 palli - ei mõjuta

Lisakliente teenindasid ka mõned toitlustusasutused, kuid kohalikule kaubandusele see üritus praktiliselt mõju ei avaldanud.

Viljandi Kitarrifestival on peamiselt kohaliku mõjuväljaga üritus, mis aga kitarrihuvilisi ja selle ala õppijaid meelitab kohale ka kaugemalt. Muusikahariduse ja -harituse seisukohalt on festivalil väga oluline tähtsus ja just improvisatsioonilise kitarril ja jazzmuusika huvilised on festivali peamiseks publikuks.

Järeldused

Küsitlustulemused näitasid, et festival avaldas positiivset mõju eelkõige mõnede festivaliga lähemalt seotud ettevõtete majandustulemustele.

Festivali külastajaid teenindanud ettevõtete ring oli mõnevõrra laiem, kuid otsest mõju majandusnäitajatele (käive, kasum) neil ettevõtetel/asutustel ei ilmnunud (seda nad välja ei toonud).

Enamik küsitletuist (72%) pidas festivali oma asutusele/ettevõttele majanduslikult mõnevõrra oluliseks, väiksem osa (14%) isegi väga oluliseks, ülejäänud 14% ei pidanud mõju oluliseks.

Hinnangutes Viljandi Kitarrifestivali tähtsusele kogu Viljandi piirkonna seisukohalt väärtustatakse eelkõige selle festivali teeneid muusikaalase hariduse ja harituse edendamisel, mida peetakse väga oluliseks. Üsnagi kõrgelt hinnati ka selle ürituse mõju regiooni mainele ja tuntusele ning elanike kultuuritarbimise suurendamisele. Kultuuriturismi edendavat mõju peeti mõnevõrra väiksemaks. Mõju majandusele ja ettevõtlusele peeti kitarrifestivali puhul vähem oluliseks.

Enamiku küsitletud ettevõtete/asutuste arvates avaldab Viljandi Kitarrifestival Viljandi majandusele ja ettevõtlusele siiski mõnevõrra mõju, mõnede vastajate arvates isegi olulist mõju. Mõnede vastajate (seitsmendiku) arvates aga festival piirkonnale majanduslikku mõju ei avalda.

Kohalikud ettevõtted/asutused peavad oluliseks, et kitarrifestival toimuks ka järgmisel aastal. Enamik (ligi 2/3) pidas seda väga oluliseks, 30% mõnevõrra oluliseks.

Valdaval osal ettevõtetel/asutustel on soov teha tulevikus rohkem koostööd piirkonnas toimuvate ürituste korraldajatega.

Enamikul küsitletuist seoses festivaliga probleeme ei tekkinud.

Esiatgu piirdub festivali regionaalne majanduslik mõju Viljandi linnaga. Festivali positiivset mõju oleks võimalik suurendada ja mõjuvälja laiendada, kui tõhustada reklaami väljaspool Viljandit ja edendada koostööd reisikorraldusfirmadega.

See, kuivõrd üks või teine piirkond omab turismipiirkonnana tõmbejõudu, sõltub suures osas piirkonna eripärast, sealhulgas ka piirkonna kultuurilisest eripärast. Kultuurisündmused, kultuuriväärtused ja kultuuriline omapära aitavad kujundada piirkonnast muljet, millega see võimalike turistide jaoks teistest piirkondadest eristub.

Viljandi linnal on tänu Viljandi Kultuuriakadeemiale ja Pärimusmuusika festivalile kultuurilinna maine juba välja kujunenud. Sellega haakub hästi ka sügisene kitarrifestival, mis seda mainet täiendab.

Viljandi Kitarrifestival on ainulaadne selle poolest, et tutvustab improvisatsioonilist kitarrimängu tõeliselt professionaalsel rahvusvahelisel tasemel, seejuures korraldatakse ka õpitubasid. Selles mõttes on festivalil Eesti muusikaelus tegelikult üleriiklik tähtsus ja eeldused ka reaalse mõjuulatuse suurenemiseks.

Lisa 1. Küsitluse arvtulemused

1. Kuidas on ettevõtte/asutus seotud Viljandi Kitarrifestivaliga?

(% vastanutest, mitme vastuse võimalus)

oleme festivali koostööpartner	35
oleme sponsor, toetaja	43
teenindame festivali külalisi	57
ei ole seotud	29
muu	0

2. Kas Viljandi Kitarrifestival avaldas mõju Teie ettevõtte, asutuse majandustulemustele?

Hinnangulised muutused, mis toimusid seoses festivaliga (% vastanutest)

Müügitulu võrreldes tavapärase septembrinädalaga

müügitulu/käive suurenes	29	ca + 17% (vahemikus 8-40%)
müügitulu/käive jäi samaks	71	
müügitulu/ käive vähenes	0	

Kasum (kõik kulud + tulud) võrreldes tavalise septembrinädalaga

kasum suurenes	15	ca + 25 % (vahemikus 10-40%)
kasum jäi samaks	85	
kasum vähenes	0	

Töötajate arv kitarrifestivali ajal (arvestage kõiki töötajad, ka lepingulisi)

võeti tööle lisatööjõudu	7
töötajate arv jäi samaks	93
töötajaid oli vähem	0

3. Kuivõrd oluliseks Te peate Viljandi Kitarrifestivali oma asutusele, ettevõttele majanduslikult? (% vastanutest)

väga oluline	14
mõnevõrra oluline	72
pole üldse oluline	7
ei oska öelda	7

4. Kuivõrd soodustab/mõjutab Viljandi Kitarrifestival Teie hinnangul Viljandi piirkonna (Viljandi ja Viljandimaa) majandust, ettevõtlust, tööhõivet, kultuuritarbimist, muusikaalase hariduse ja -harituse edendamist ning mainet-tuntust?

(% vastanutest)

	oluliselt	mõnevõrra	üldse mitte
majandust, ettevõtlust	14	72	14
tööhõivet	0	64	36
elanike kultuuritarbimist	36	64	0
muusikaalase hariduse ja -harituse edendamist	64	29	7
regiooni mainet, tuntust	43	57	0
kultuuriturismi	43	36	21

5. Kas Viljandi Kitarrifestivaliga seoses tekkis Teie ettevõttel/asutusel probleeme?

(% vastanutest)

jah, oli probleeme	7
ei olnud probleeme	93

6. Kui esines probleeme, siis milliseid?

Ettevõtte, kellel probleem esines, ei soovinud seda avalikustada

7. Kuivõrd oluliseks Te peate, et Kitarrifestival toimuks ka järgmisel aastal?

(% vastanutest)

väga oluliseks	64
mõnevõrra oluliseks	29
ei pea oluliseks	7

8. Kas Teie ettevõtte/asutus sooviks tulevikus teha rohkem koostööd piirkonnas toimuvate kultuuri- ja spordisündmuste korraldajatega? (% vastanutest)

jah, kindlasti	93
jah, kuid teatud tingimustel	0
ei soovi	7

9. Muud tähelepanekud, head ettepanekud ja märkused

(käsitletud küsitlustulemuste analüüsis)

Lisa 2. Küsitlusele vastanud ettevõtted ja asutused

AGM Kaubandus OÜ Pappa Pizza	Tallinna mnt 8
City Lokaal OÜ	Tartu 9
Eesti Pärimusmuusika Keskus MTÜ	Tasuja pst 6
Grand Hotel Viljandi AS	Lossi 29/Tartu 11
Hotell Centrum Viljandi OÜ	Tallinna mnt 24
Oma Kodu hostel-ühiselu (TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia)	Väike 6
Puhas Kuld OÜ klubi	Lossi 15
Sarmant OÜ Hilda Villa	Pikk 2B
Segmonte OÜ pubi Tegelaste Tuba	Pikk 2B
Süsi SG OÜ Viljandi Kohvik	Lossi 31
Kultuurinet OÜ	Arkaadia aed 5
Viljandi Käsitöökoda MTÜ	Lossi 14
Viljandi Nukuteater	Lossi 31
Viljandi Turismiinfokeskus	Vabaduse plats 6
